

ZGODNJA DANICA.

KATOLIŠK CERKVEN LIST.

»Danica« izhaja vsak petek na celi poli in velja po pošti za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vinarjev, za četrť leta 2 kroni. V tiskarni sprejemana za celo leto 6 kron, za 1/2 leta 3 krone, za 1/4 leta 1 krono 50 vin., ako bi bil petek praznik, izide »Danica« dan poprej.

Tečaj LIV.

V Ljubljani, 26. julija 1901.

List 30.

Bog povrni!

(Prosto poslovenjeno).

K prelepi cerkvi Glacerski,
K Marijni sliki milostni —
Glej! trume vro proseče
Iskat si zdravja, sreče.

Iz cerkve pa med množico
Prikaže se na ulico
Pobožna stara žena,
Bolehna, zapuščena.

Iskreno tam molila je,
Lepo, lepo prosila je:
„Marija, ljuba Mati,
O daj mi pomagati!“

Bridkost obhaja ubožico,
Ko gleda v prazno torbico,
K mesarju sklene iti,
Mesá kosá prositi.

Zastonj, zastonj! se trudiš ti,
Ubožica, vsaj mari ni
Mesarju za uboge,
Čuteč ni za nadloge.

Zaljubljen je v svetá blago,
Denar on ceni le samó,
Prošnjé, beseda mila
Ne bo ga omečila.

„Moj Bog zapustil me ne bo,“
Dé ubožica in gre srčno,
K mesarju s košarico,
In stopi mu v mesnico.

„Za take kupce ni mi mar,“
Od daleč vpije ji mesar;
„Jaz ljubim le plačnike,
In krone, srebernike!“

„Zastonj se tu nič ne dobi,“
Ošabnež dalje govori;
Z navskrižnima rokama
Stoji ti tu brez srama.

„Zastonj i jaz ne prosim Vas“,
Odvrne ubožica na glas.
„Bog vrni vam stotero!
To plača je čez mero.“

„Ha!“ se zasméja na poróg,
„No glejmo; — kar „Povrni Bog“
Tvoj tehtal tu bo v skledi,
Vse tvoje bo, to vedi! —“

Napiše hitro na papir:
„Povrni Bog“ potem bo mir, —
List vrže v skledo — čudno! —
Prevesi se nemudno.

Ko z listkom skleda k tlam teži,
Visoko druga odleti.
Prestrašen mojster gleda,
Zastane mu beseda. —

Smuk! v drugo skledo kos mesá
Naj z listkom v prvi se kosá, —
Brezgibna ti ostane,
In tehtnica ne gane.

Prilaga hitro tretji kos,
Ne zibne tehtnici se os. —
Dé ubožica s solzami:
„Glej čuda! Bog je z nami!“

„Povrni Bog“ — ta je težak,
Za kosom kos strmeč možak
Na tehtnico poklada,
A mine ga vsa nada.

Že vse meso je gor nadjal,
„Povrni Bog“ ne gre od tal,

To je spoznal prisiljen
Mesar, doslej brezsmiljen.

Ves ginjen ubožici nudi,
Kolikor si mesa želi. —
In „božje povračilo“
Postane mu bolj milo.

Iz srca, ves izpremenjen
Zakliče: „Bodi Bog češčen!
Da dal si mi spoznati,
Se vbozih smiljevati.“

* * *

K prelepi cerkvi Glacerski,
K Marijni sliki milostni
Glej trume vró moléče
Si prosit zdravja, sreče.

Kdo bolje kot Marija ti!
Bi vedel, kake vrednosti
Je rék: „Bog ti povrni“,
Kak blagor neprezní.

Bog vrača z večno ti častjo,
Ko Sina ljubega voljno
Tje v smrt, o Mati mila!
Za nas si kdaj darila.

Omeči milostna Gospa!
Vse, ki so trdega srca
Do ubozega trpina,
In prosi zanje Sina.

Delilka milosti, dobrot,
Kraljica. Mati vseh sirot,
Izprosi nam, da srečno
V življenje gremo večno.

Radoslav Silvester.

Cerkev Božja — gorčično zrno; cerkev Božja — kvas.

Cerkev Božja — gorčično zrno.

Jezus je povedal množicam to priliko: „Nebeško kraljestvo je podobno gorčičnemu zrnu, katero je človek vzel in na svojo njivo vsejal. To je sicer najmanjše izmed vseh semen; kadar pa zraste, je večje, kakor vsa zelišča in je drevo, tako da ptice izpod neba pridejo in prebivajo na njegovih vejah“. Drugo priliko jim je govoril: „Nebeško kraljestvo je podobno kvasu, kateri je vzela žena in vmesila med tri polovnjake moke, da se je vse skvasilo.“

S temi besedami napoveduje Jezus Krist čudovito rast in razširjenje svoje cerkve po vsi zemlji, opisuje pa tudi čudno spremembo, ki se bo po njegovi veri vršila v posameznih ljudeh, v narodih in sploh v človeški družbi.

V gorčičnem zrnici svete cerkve tiči višja kot pozemeljska moč. Ta moč zaganja natihoma sicer, toda z neustavljivo silo svojo nebeško korenino v zemljo narodov in časov in poganja svoje veje, cvetje in sadove v nebeške višave. In če vprašuješ: Katera je ta moč, ti odvrnem, da je to moč Odrešenikova, moč samega Boga Človeka. Zakaj cerkev ni nič drugega, nego odrešilni Bog in Izveličar Jezus Krist, ki s sv. Duhom nadaljuje poveljevanje Božje in odrešenje človeškega rodu v človeškem rodu. Karkoli tedaj cerkev uči, karkoli deli, je od Boga. Karkoli naroči, stori, blagoslovi, storjeno je od Boga. V svojem začetku in koncu vse veličastnejša od vsega posvetnega, časnega in kakor „steber in podlaga vse resnice.“ (I. Tim. 3, 15.) Cerkev dalje stopa sredi sovražnih moči, teme, laži, hudobije in smrti, neprenehoma opravlja dela Božja milost deleč, svet sodeč ali pa vsprejemajoč ga v senco, v svoj mir. (Mat. 13, 31.) In zares majhna je bila cerkev Božja za Krista. Po besedah sv. Pavla je znašalo število Kristovih učencev kakih 500 (I. Kor. 15, 6.). Ko je sv. Peter na binkoštni praznik pridigoval zbrani množici, pridružilo se je isti dan cerkvi božji okoli 3000 duš (Dej. apost. 2, 41.). Apostoli so se po naročilu Kristovem podali križem sveta, če poprej ne, gotovo l. 45, prižigat luč sv. vere narodom, ki so sedeli v temi in v smrtni senci. Po vsej zemlji je izšel njih glas in do pokrajia zemlje njih besede. Tako se je sv. Tomo podal na izhod v Indijo, sv. Jakob je krenil na zahodno stran proti Španski, sv. Matej je prodril na jug v vročo Etijopijo, sv. Andrej pa si je izvolil narode na severu, to je v Scitiji, na severnih obalah črnega morja; sv. Jernej je na južnih obalah istega morja, v Armeniji oznanoval sv. evangelij. Sv. Pavel pa, ki je bil več sv. pisma stare zaveze in strokovnjak v modroslovju, je učil Jude in pogane Kristov nauk, ter je prehodil Judejo in dežele ob sredozemskem morju. Oznanoval je olikanim Grkom in zmagovalnim ter svet vladajočim Rimljanom Krista križanega kakor pravi v I. pismu do Korinčanom (1, 22 do 24.): „Judje namreč znamenj hočejo in Grki modrosti iščejo. Mi pa oznanujemo Krista križanega, ki je Judom pohujšanje, narodom pa nespamet, poklicanim Judom in Grkom Krista, kakor Božjo moč in Božjo modrost“. A čedalje močnejši je prihajal sv. Pavel in je zavračeval Jude, kateri so prebivali v Damasku, ker je trdil, da je ta Krist. „In apostoli so šli in so učili povsod, in Gospod je delal z njimi in je

besedo potrdoval s čudeži, kateri so se potem godili“ (Mark. 16. 20). Narodi, zlasti priprosti narodi so radostni sprejeli oznanovalece miru ter pazljivo poslušali Kristove poslance in namestnike in se dali krstiti. In koliko so prestali apostoli oznanjevanje sv. evangelij po širnem svetu? Poslušajmo kaj pravi sv. Pavel o sebi v II. listu do Korinčanov (11, 19—33): „Bil sem v mnogih nadlogah, v ranah čez mero, velikokrat v smrtnih nevarnostih. Od Judov sem petkrat po 40 eno manj prejel, trikrat sem bil s šibami tepen, enkrat kamenjan, trikrat sem se z barko potopil, noč in dan sem bil v globočini morja; velikokrat na potih, v nevarnostih na vodah, med razbojniki, med vojaki, med neverniki, v mestu, v samoti, na morju, celo med lažnjivimi brati; v trudu in revii, v mnogem čuvanju, v lakoti in žeji, v pogostnih postih, v mrazu in nagoti.“ In to, kar je prestal sv. Pavel, prestali so skoraj vsi apostoli v življenju. S svojo krvjo pa so v smrti zapečatili vero Kristovo. Trpeli so veliko, a videli so tudi sad svojega trpljenja. Konec 1. veka se je štelo že pol milijona kristijanov po vseh delih sveta. Spolnilo se jo nad apostoli, kar pravi kralj David v 125. psalmu 5. in 6. vrsti: „Kateri sejejo s solzami, žanjejo z veseljem. Hodijo in jokajo, kateri svoje seme sejejo: pridejo pa z veseljem ter nesejo svoje snope.“ In koliko je bilo zaprek krščanstvu? Dvignili so se zoper cerkev krivoverci (Gnostici), ki so hoteli kršiti čistost vere Kristove. V obrambo sv. vere je sv. Janez spisal evangelij. Znano je, kako srdito so Judje preganjali apostole in kristijane ter bičali, zapirali in morili oznanovalece sv. vere. Kako so se pač pogani norčevali iz vere Kristove, ki jim je bila nespamet. Kako ljuto so poganski oblastniki zaskodovali kristijane, preganjali, je mučili, morili, vse to nam opisuje natančno cerkvena zgodovina. Vrh tega krščanska vera ni prilagodna človeškim strastem ter tirja mnogo samozatajevanja. Če vse to pomislimo, čuditi se je naglemu razširjenju sv. vere. To pa se je zgodilo, ker je bila božjega izvira, ker ji je milost Božja pot gladila v človeška srca. V drugem veku ali stoletju je gorčično zrno sv. katol. cerkve globokeje zasadilo svoje korenine v zemljo ter širilo svoje veje po raznih deželah, n. pr. po severni Afriki in južni Galiji. Preganjali so jo rimski cesarji in braniti se ji je bilo zoper napade krivovercev Gnostikov, ki so si hoteli krščansko vero po svojem prikrojiti. Sploh pa so bili Gnostiki slični prosvitljevalcem 18. veka. Sv. Irenej, škof

Lionski in mučenik, se jim je v bran postavil ter razdejal njihov zistem. Konec 2. veka so šteli dva milijona kristijanov.

Tudi v 3. veku so rimski cesarji preganjali kristijane ter so hoteli zatreti sv. cerkev. V tej dobi se šteje pet preganjanj. Leta 270. se je pojavila krivovera Manihejcev. Tedaj je bilo v rimskem cesarstvu okol 120 milijonov ljudi in število kristijanov je v 3. veku narastlo na pet milijonov. V začetku 4. veka je cesar Konstantin po zmagi nad svojimi nasprotniki oprostil sv. cerkev okov in spon, v katerih je tičala za poganskih rimskih cesarjev ter je krščansko vero proglasil za državno vero. Božja služba se je posihmal javno obhajala. A v drugi polovici je cesar Julijan, odpadnik, kruto preganjal kristijane, hoteč vero krščansko zatreti. Vrh tega se je pojavila Arijeva in Pelagijeva krivovera, ki ste hoteli pravo pokaziti. Pod drevesom sv. cerkve, ki je vzrastlo iz gorčičnega zrna, pa se je konec 4. veka bralo 10 milijonov ljudi, ki so izpovedali sv. vero Kristovo.

Imenitne dogodbe pa so se vršile tekom 5. veka, ki so zelo svetu spremenle politično lice. Leta 476 je bilo zahodno rimsko cesarstvo po barbarih razdejano. To je bila doba preseljevanja narodov. A cerkev se je širila po Armeniji, Perziji, Afriki; koncem 5. veka je 15 milijonov ljudi priznalo sv. cerkev svojo mater.

V 6. veku so bili v Evropi razni boji med narodi: cerkev si je mnogo trudila je pridobiti za sv. vero ter njihove divje odnošaje in običaje ogladiti in omiliti po ukih Jezusa Krista. Sv. vera se je širila po Galiji in po Angleškem. Proti koncu tega veka je okoli 20 milijonov ljudi počivalo v naročji sv. cerkve božje.

V 7. veku je sv. Bonifacij po Nemškem širil sv. vero, ter za njo prelil svojo kri. Dasi je v tej dobi nastala Mohamedova kriva vera, rastla je vender kot raste, najblaža zel katoliška vera ter je štela 25 milijonov spoznavalcev.

V 8. veku so si papeži in krščanski vladarji veliko prizadevali zatreti ostanke paganstva*) v deželah frankovske države. Konec 8. veka je bilo 30 milijonov ljudi katoliški cerkvi pridruženih.

*) Zgodba, opevana v krasnem »Krstu pri Savici«, vršila se je baje l. 750.

Tekom 9. veka se je širilo krščanstvo med Slovani. Nastopila sta blaga naša apostola sv. Ciril in Metod. In dasi se je širila turška vera od juga, bilo je konec tega veka 40 milijonov ljudi v zavetju sv. cerkve.

V 10. veku, ko so Otoni vladali na Nemškem, so bili ugodni časi za razvoj in širjenje sv. vere, ki je imela koncem tega veka do 50 milijonov spoznavalcev.

Tekom 11. veka se je sv. vera jaderno širila zlasti po Ruskem. Verska navdušenost je gnala evropejske narode v boj za sv. deželo. Leto 1096 so se začele križarske vojske, katerih je bilo 8. Vršile so se v dobi od l. 1096 do leta 1270. Konec 11. veka je narastlo število kristijanov na 70 milijonov.

Konec 12. veka se je število kristijanov pomnožilo za 10 milijonov ter je znašalo 80 milijonov.

V 13. veku, v katerem je bilo 5 križarskih vojsk, ki so veliko ljudi pobrale, se je število kristijanov nekoliko skrčilo. Štelo se jih je konec 13. veka 75 milijonov.

V 14. veku je sicer vsled kuge l. 1348 pomrla skoraj tretjina ljudi, a vendar je število kristijanov narastlo koncem 14. veka na 80 milijonov.

Tekom 15. veka so se sicer širile Husova in druge krive vere, pa katoliška vera se je jaderno širila, ter je bilo koncem 15. veka celo 100 milijonov kristijanov.

V 16. veku jih je sicer veliko odpadlo valed Lutrove krivovere v Evropi; a katoliška vera se je jaderno širila po deželah na novo odkritih v Ameriki. v Aziji in je bilo konec tega 16. veka 125 milijonov ljudi pridruženih sv. cerkvi.

Tekom 17. veka so bile v Evropi silne vojske, namreč tridesetletna vojska, turške in francoske vojske. Drevo sv. cerkve pa se je ošepilo po vseh pokrajinah zemlje, tako da je sv. cerkev štela koncem tega 17. veka 185 milijonov zvestih sinov in hčera.

V 18. veku so bile tudi hude vojske s Turki, s Prusi in Francozi. Hydra prosvitljenja je sicer begala duhove, sv. cerkev pa je trdno stala, neustrašeno izvrševaje delo prerojenja človeškega rodu. Radovala se je nad svojimi otroki, katerih število se je pomnožilo v 18. veku do 200 milijonov.

Poglejmo v 19. vek. V tem veku je sv. cerkev globokeje zasadila svoje korenine v življenje narodov. Budila je je k verski zavesti. Širila je pa tudi svoje veje po neznanih deželah ter vabila in klicala ptuje narode po misijonarjih k izveličanskim studencem Božjega Odrešenika Jezusa Krista. Konec 19. veka je bilo število katoličanov morda do 240 milijonov.*) Glede naraščaja katoličanov v 19. veku so jako zanimivi podatki, katere nam podaje list „Revue Benedictine“, ki izhaja v Maudsous v Belgiji. Ti podatki so vzeti iz uradnih virov. Nekoliko torej iz njih. Na Angleškem in Škotskem je bilo začetkom tega veka le 200.000 katoličanov, zdaj jih je 2 milijona, ondi so 4 nadškofje, 18 je škofov in 2785 duhovnikov. V Holandiji je bila petina stanovnikov katoliških, zdaj jih je dve petini. V Nemčiji je število narastlo od 8 na 13 milijonov, v Švici od 542.000 do 1.170.000, v Švediji in Norvegiji od 200 do 8000, na Balkanu od 400.000 do 658.000, v Perziji od 300 do 10 000, v severni Afriki od 15.000 do pol milijona. Na Ruskem biva 10 milijonov katoličanov. V osrednji, v izhodni, v južni in v velikem delu zahodnje Afrike do l. 1800 ni še bilo katoličanov; danes jih je skoro 2 milijona v 30 misijonskih pokrajinah z 280 misijonarji. V izhodni Aziji je narastlo število od 1 do 6 milijonov. V Oceaniji l. 1800 ni bilo še sledu katoliške vere; dandanes je tam kristijanov poldrugi milijon. V Kanadi jih je bilo 134 000, zdaj jih štejemo 2 milijona. V združenih državah se je število od 36.000 povisalo na 10 milijonov. V Kitajski državi štejemo 700.000 katoličanov, pa le 35.000 luteranov in metodistov — to da misliti in tudi iz tega se spozna lahko, katera vera da je prava, namreč katoliška. Kitajci, med katerimi ni pijancev, imajo namreč bister um, natanko opazujejo katoliške misijonarje in lutrove pridigarje in se raje oklepajo katoliške vere.

Zanimivo je, kar je omenil glede misijonov Dr. Hrn, svetovnoznani zgodovinar, profesor zgodovine na dunajski univerzi na velikem shodu bratovščine sv. Mihaela na Dunaju dne 27. marca l. 1900. Rekel je: „Rimski zavod „propaganda“ tudi kljub sovražnemu postopanju italijanske vlade ni vstavil apostolskega delovanja v najbolj oddaljenih pokrajinah zemlje; in prav

*) Prav natanko se to še ne da določiti. — Podatke glede števila katoličanov v prejšnjih vekih pa je pisatelj posnel iz zanesljivih virov.

nad tem delom cerkvenega kulturnega poslovanja počiva posebni božji blagoslov. Kot pravi pionirji prosvete grade naši misijonarji misijonske hiše, cerkve, šole in bolnice. V deželah, kjer je bilo pred 50 leti ime „Jezus Krist“ komaj poznato, je sedaj že treba hierarhične organizacije. Koliko apostolskega delovanja je v zvezi z imenom kardinala Lavigerie! Koliko dela, napora in žrtev je bilo med 1. vstanovo apostolskega vikarijata v osrednji Afriki l. 1846, katerega član je bil kranjski rojak Knoblehar in med vrnitvijo avstrijskih misijonarjev v razvaline mest Chartum-Omdurman! Kitaj ima svoje škofe, v Japanu je metropolitanska stolica s tremi škofiji. L. 1885 se je v obdržaval v Avstraliji pod predsedstvom domačega kardinala cerkveni zbor. Se ve, da se cerkev Božja širi in ohranjuje tu s krvjo mučnikov.

* * *

Cerkev Božja — kvas.

Nebeško kraljestvo je po besedah Kristovih podobno kvasu, katerega je vzela žena in vmesila med tri polovnjake moke, da se je vse skvasilo. — Znano je, da malo kvasu veliko moke skvasi ter pretvori v okusen kruh. Človeška narava je postala po grehu prvih starišev divjak, ki ne rodi sadu dobrih zaslužnih del, ki se mora tedaj požlahtniti z mladiko drevesa, na katerem se je vršilo odrešenje človeškega rodu. In tako je ta divjak požlahtnjen s cepičem iz vrta sv. cerkve pregnal najbujniši cvet lepih čednosti in sadove dobrih del. To požlahtnjenje človeške narave in spremenenje notranjega človeka se pa pričinja po sv. krstu ter se izpopolnjuje in završuje po drugih sv. zakramentih, po molitvah ter se kaže v človekovem mišljenju, govorjenju, dejanju in nehanju. Pogani so hrepeneli po resnici, po božji pomoči, ki naj bi je oprostila jarma raznih strasti, okrepčala je v boju zoper skušnjave, ojačila je ter je zmožne storila prenašati težave tega življenja ter njihova srca napolnila z Božjo tolažbo. Prišel je Krist, Sin Božji na svet, on, ki se zove luč, ki osvetljuje slehernega človeka, ki pride na ta svet. Pazno in srčnim hrepenenjem so poslušali pogani Kristove apostole, oznanujoče sv. evangelij, veselo naznanilo in poročilo o odrešenju človeškega rodu po Jezusu Kristu. In pogani so bili v svojem umu, ki je hrepenel po resnici, nasičeni nebeškimi resnicami in njih duh se je oblašil in dvignil do vzvišenih nebeških mislij in želja. Pagani so se učili Boga spoznati in njemu služiti. Uvideli so zdaj svoj

cilj in namen svojega življenja. Spoznavali so Božje lastnosti, ki naj so vzor človeškim čednostim, ter Božja dela, ki naj so vzor človeškemu delovanju. O kako vzradošeni so bili narodi ob glasu, da ne gre Boga častiti s krvavimi daritvami nedolžnih otrok, katere so pogani darovali maliku Molohu, niti z žrtvo devištva čistih devic boginji Afroditi ali Meliti. Izvedeli so, da se vsemogočni Stvarnik vesoljstva najdostojnejše časti z nekrvavo daritvijo neomadeževanega Jag-njeta Božjega. Ljudje naj mu darujejo svoje molitve, svoje potrto in skesano srce in vsa svoja dela, katera naj opravljajo z dobrim namenom Bogu na čast.

Kršćanstvo je torej učilo ljudi Bogu služiti in sicer 1.) z bogočastjem v pravem pomenu besede, namreč z nekrvavo sv. daritvijo in molitvami; 2.) pa z bogoljubnim življenjem. Vsprejeta sv. vera je gladila pot do krščanskega življenja, milost božja pa, (posvečujoča, dejanska in spremljajoča) je učinila, da so ljudje spravljali svoja dela vedno bolj v soglasje z zahtevami sv. vere in božje postave ter živeli tako Bogu všečno. Tako je krščanstvo ljudi navajalo k nravni popolnosti. Pojavljale so se potem lepe čednosti med kristijani kakor na pr. resničnost in zvestoba, čistost, ljubezen do bližnjega, ki so bile poganom skoraj da neznane. Ta milost je utrdila slabotne device, mladeniče in otroke, da so junaško živeli, da se jim čudi svet še sedaj, čeprav jih noče posnemati. Tako se bere glede ljubezni v dejanju apostolov (II. 42, 44—45): Prvi kristijani pa so bili stanovitni v nauku apostolov in združeni v lomljenju kruha in v molitvah. Tudi vsi, ki so verovali, so bili vkupaj, in vse, kar so imeli, je bilo vseh. Lastine in premoženje so prodajali in so od tega delili vsem, kakor je kdo potreboval. Lepa nežna vez je vezala zakonske otroke s stariši, lepe sadove je poganjala ljubezen do ubogih, bolnikov in tudi do sovražnikov. Dozdaj neznane čednosti so dičile kristijane v strmenje in začudenje poganom. Tako so rekli ti: „Glejte, kako vrle žene imajo kristijani.“

Po krščanski veri se je preobrazila družina in družinsko življenje. Žena, ki je bila kedaj brezpravna, katere položaj je bil lik našim deklam, je postala tovarišica in zvesta družica možu, kraljica domači hiši, skrbna mati otrokom. Kakor si mož prostovoljno izbira ženo, tako naj si žena sama izvoli moža. Ne nasilnost, tudi ne nekaka kupčija med roditelji, temveč nagnjenje in ljubezen naj odloču-

jeta. Mož naj svojo ženo ljubi, kakor je ljubil Krist svojo nevesto sv. cerkev ter je zanjo umrl.

Kršćanstvo je posvetilo zakonsko zvezo, uvrstivši jo med sv. zakramente, podelilo je temu stanu trdno podlago in trajnost učeč, da je zakon sveta in dosmrtna zveza med enim možem in jedno ženo.

Kristova vera se je zavzela za otroke. Poganski oče se je smatral gospodarja nad življenjem in smrtjo svojih otrok. A sv. vera je prisvajala to pravico le Bogu, starišem pa velela skrbno izgojiti otrok, ker so otroci dar Božji; za ta dar otrok bodo stariši morali pri Bogu odgovor dajati. Vera jim je pa tudi plemenito ljubezen do otrok vcepila v srce. Od tistihmal, kar je Krist sam hotel priti na svet kot slabotno dete sredi temne noči v bornem, mrzlem hlevu, in odkar je Božji dobrotnik človeštva Krist nastopil ter se izkazal v prvi vrsti prijatelja otrokom rekoč: „Kdor sprejme katerega teh malih v mojem imenu, mene sprejme,“ od tistega hipa dalje je vzelo krščanstvo otroke v svoje varstvo in obrambo.

Cerkev je bila sužnjem največja prijateljica: kajti suženj je bil brez pravice. Po rimskih pravnih nazorih ni veljal suženj niti za človeka, temveč kot orodje za delo in kot stvar, ki se rabi po poljubnosti. Krščanstvo pa je učilo, da sužnjem itak kot gospodarjem predstavljajo človeške pravice, ker so po božji podobi ustvarjeni in z Jezusovo krvjo odrešeni kot drugi ljudje. Sprva je cerkev poskušala ubogim sužnjem izboljšati njihov položaj, učeč gospodarje, naj oni po človeško ravnajo s sužnji, ker so nam bratje v Kristu, imajoč neumrjoče duše. Mnogi kristijani so še celo dali prostost svojim sužnjem ter so jim preskrbeli poštene službe ali pa jim nudili gmotna sredstva za samostojnost. Tako se je suženjstvo deloma oblažilo, deloma odpravljalo, zlasti ko so papeži pogosto klic vzdignili ter zahtevali za vsakega osebno prostost. Seveda naj bi se to vršilo polagoma, ne na vrat na nos, ker sužnji začetkom niso znali rabiti prostosti. Preskrbele naj bi se jim namreč gotove službe ali pa neodvisna gmotna samostojnost. Šeasoma pa, ko je krščanstvo preobrazilo po svojih naukih vse javno življenje, je suženjstvo v Evropi popolno prenehalo; tako je smel Pij II. (1458—1464) vsklikniti: „Hvala nebesom in sv. stolici; jarem suženjstva ne sramoti več nobene evropske države.“

Dandanes se nahaja suženjstvo v Afriki med pogani in med Arabci in Turki, pa tudi še žal v južnoamerikanskih republikah. Leta 1865 je bilo pa odpravljeno v Združenih državah severne Amerike. Zanimivo je, kako se je to vršilo. Tja so dovaževali v 16. 17. 18. in 19. veku zamorce iz Afrike, ki so potem v rudokopih opravljali težka dela, kajti Indijani so bili zato nezmožni. Leta 1860 se je v Ameriki nahajalo kakih 6 milijonov zamorcev. Tedaj ste vlada in večina poslancev državnega zbora v Washingtonu zahtevali, naj se odpravi suženjstvo v obsegu združenih držav. Južni del združenih držav, kjer je bivalo 4 in pol milijona zamorcev, se je temu uprl ter začel vojsko, ki je trajala od aprila 1861 do majnika 1865. V tej bratomorni vojni je padlo nad pol milijona vojakov (325.000 severnih in 200.000 južnih). Jugovci so bili premagani ter je bilo dne 18. decembra 1865 v kongresu slovesno razglašena postava o odpravi suženjstva. Sužnji zamorci so bili lik drugim državljanom ravnopravnim razglašeni. Kaj pa zdaj z zamorci? Oni tavajo okoli kakor zgubljene ovce, vse se jih ogiba, še v cerkvi nočejo biti beli poleg njih: največ jih je v službah po gostilnah. Človek bi rekel, da je bil njihov položaj poprej bolj ugoden kakor zdaj. Dali so jim prostost, pa jih niso vsposobili za prostost. Nudili jim niso namreč niti gmotnih sredstev za samostojnost, niti jim niso priskrbeli potrebnih in primernih služeb. Kar na vrat na nos so je oprostili suženjstva. Vse drugače pa je delala sv. cerkev, ki se je tako iskreno zavzemala za osodo sužnjev v sužnosti in po oproščenji. Sv. cerkev je je polagoma iz sužnosti do prostosti dovedla. Vseh teh težav bi ne bilo treba, da bi bili ameriški državniki ravnali z zamorci po navodilu in pa izgledu sv. cerkve. Tega menenja je nečak škofu Jakobu Trobec, dr. theol. Želiškar, ki biva v Ameriki ter pozna dobro ondote razmere.

Kršćanstvo ne pozna razločka med bogatim in ubogim, kajti oba sta otroka Božja in dediča nebeškega kraljestva; zakaj Bog ne gleda na unanjo veljavo ljudi. V srednjem veku so bili ubožci redoma imenovani „prijatelji Božji“, dobri ljudje pa „blaženi otroci Božji“. Torej je cerkev toli skrbela za uboge, ki so bili od sveta najbolj zapuščeni. Reveža pa uči cerkev, da revščina ni sramota v očeh večne resnice.

Cerkev je odpravila javne boje gladijatorjev, (ki so bili vzeti iz zločincev ali vjetih sovražnikov) med seboj, ali pa z zverino.

Taki boji so bili brezsrčnim Rimljanom v najslajši vžitek in trebalo je velikega napora sv. cerkve, da so se s prva omejili in potem do cela odpravili. Koliko kristijanov pa je postalo žrtve divjim zverinam, koliko jih je prejelo tem načinom mučniško krono!

Delo je bilo poganom v sramoto. A Sin Božji je postal človek in je učil, da sramota je le lenoba in da le pridnost, zvestoba pri delu in čednost zagotovi večno plačilo. S temi božjimi nauki o delu se zasiplje socialno brezdno med reveži in bogatini, med delalci in delodajalci ter se utrjuje prava krščanska bratovska ljubezen —.

Po krščanstvu so pa tudi vojske starih časov izgubile svoj barbarski značaj. Poprej so vjete sovražnike ali v sužnost prodajali ali pa ubijali in kraljeve družine kar uničevali, kar je trajalo do konca 6. veka po Kristu. A krščanska vera je učila pri življenji ohraniti, pardonirati*) sovražnika, milost prosečega. Ko je vera pognala globoke korenine v srca vladarjev, postopali so milejši z vjetniki.

Vera je tudi vplivala v zakonodajstvo; tako je nastalo nemško civilno pravo, ki se zлага z naturnim pravom; žal, da ima pri nas rimsko civilno pravo, ki se ne vjema uiti z naturnim, niti s kanoničnim pravom še toliko veljave in vpliva. Kar se pa tiče kazenskega prava, tu se pa mora priznati, da se to razvija v smislu in lik določbam in željam sv. cerkve. To pravo je izgubilo ostrino starih časov, odpravljena je muka s natezovalnicami, odpravljene tamnice, težko železje i. dr. Zanimiv slučaj se je pripetil v Bruselju na Belgijskem.***) Poslanec Demblon je bil radi nameravanega tepeža obsojen na mesec ječe ali pa 200 fr. denarne kazni. Ker pa toženec ni še bil nikdar kaznovan, je upati torej, da se poboljša, odložila se je izvršitev kazni na pet let s pristavkom, da mu

*) Če je bil resničen oni izklic: »Gebet keinen Pardon — brez prizanašanja po njih!«, ki bi se bil preteklo leto glasil iz visocih ust v Kino cdhajajočemu nemškemu vojaštvu — ožigosujemo ga tuprilično kot markaturo prav pravega modernega hunstva. Vzvišenim krščanstvom se tam gori nikarte bahati, če tako ukazujete!

Uredništvo.

**) Belgija se prišteva najbolj civilizovanim državam v Evropi. Šteje nad 6 milijonov ljudi, ki so po veri katoličani, po jeziku pa Flamci germanske krvi in Valonci ali Francozje. Pečajo se z malim in velikim obrtom ter so jako pridni, varčni, torej zelo imoviti. Vzdržujejo mnogo srednjih in par visokih šol. Za nje prispevajo pri darovanju v cerkvi večkrat na leto. Belgijcev darežljivost za šole je vzgledna. Kedar je namreč darovanje, takrat kar zlati padajo na darilni krožnik. Vivat sequens — živeli nasledovalci!

bode kazen odpuščena, če se bo dotlej brezkaznivo obnašal. Potem je predsednik obtoženca posvaril, naj se zanaprej v zbornici mirno vede, ter opusti groženje in tepeže.

Kršćanstvo je ublažilo narodnostni čut. V stari zavezi so Grki veljali za najbolj omikan narod, druge narode so zvali barbare. Judje so bili izvoljeno ljudstvo Božje, pa niso zaničevali drugih narodov kakor Grki: še celo posebno dvorišče so jim pripravili, kjer naj bi navzočevali judovski službi Božji. Kristova vera pa je podrla zid, ki je ločil narode ter je zjednačila in zedinila v ednosti Kristove cerkve. Sv. Pavel pravi (Rim. 1, 16 in Gal. 3, 28): „Zakaj ne sramujem se evangelija; Božja moč je namreč v izveličanje vsakemu, kateri veruje, najprej Judu in tedaj tudi Grku (paganom).“ — „Vsi namreč ste otroci Božji po veri, katera je v Kristu Jezusu. Zakaj, kateri koli ste v Kristu krščeni, oblekli ste Krista. Tukaj ni Jud, ne Grk, (tu ni razločka med Judom in paganom), ni suženj, ne prost; ni možak, ne ženska. Zakaj vi ste eno v Kristu Jezusu.“ — A zdaj zopet opažamo stremenje novodobnih paganov, ki hočejo narod nad narod staviti, enemu prisvajati vodstvo ali prvenstvo, drugemu podložnost. (Tako je ohol vodija nemške stranke povikševal Nemce, Slovence pa zval „minderwerthig — manjvreden“ narod).

Župnik Alojzij Kummer.

(Konec prihodnjič.)

Katoliški misijoni.

(Težave v misijonskem delu.) S kakimi težavami se je boriti misijonarjem po mestih, pripoveduje nam goreči o. Marie, kateri deluje po nekaterih japonskih mestih. Tako-le piše: Ker so poslušalci večinoma priprostih stanov, razumeva se po sebi, da mora misijonar razkladati vzvišene resnice sv. vere na kolikor mogoče priprost način. Prigodi se pa tu in tam, da zaide med poslušalce kak omikan meščan in tako priprosto otročje govorjenje mu ne všečuje. Tako se je naključilo, da je našega misijonarja poslušal meščan, ki se je čutil seveda povzdignjenega nad priprosto množico. Komaj je končal svoj govor, začne kaj samozavestno govoriti o modroslovju. Misijonar ga posluša precej časa, ko pa vidi, da ima pred seboj pravega skaza-modrijana, mu reče: „Vi ste gotovo študirali največjega krščanskega modrijana sv. Toma Akvinca.“ „Da.“ „In sv. Anzelma?“ „Tudi!“ Potem vam je gotovo znana filozofija modroslovca Trompeta. (Bil je to znani strežaj Gambettov, ki je pripravljaj jedila, ki so ga razglasila tako na široko). — „Seveda, znano mi je jako dobro!“ — Bilo je dovolj. Misijonar razjasni stvar poslušalcem, in ti za-

ženo glasen smeh in modrijan jo je osramočen popihal s prizorišča.

Drugo pot je zopet razlagal mali množici mož nauke sv. vere. Ti so ga na videz že prej dolgo časa z zanimanjem poslušali. Slednjič misli, da so popolnoma pridobljeni. Zato je vpraša, če morda želijo postati kristijani. „Da oče, hvala ti za pouk, tvoja vera je zares lepa, jedino prava. Toda govori pa preveč naravnost, če bi mi hoteli izpolnovati deset božjih zapovedi, kako bi bilo pa potem z našo kupčijo!“

Že iz tega je razvidno, da na bogato žetev po mestih niti misliti ni. Delo počasi napreduje. O. Marie je imel po mestih spreobrnjenec: 1891/92 — 164, 1892/93 — 170, 1893/94 — 144 i. dr. Seveda, da se dosti bolje ni menda godilo po kupčijskih mestih Italije in Grške prvim krščanskim misijonarjem: apostolom. Vsaj tako bi smeli sklepati iz sv. Pavla samega.

L. P.

Razgled po domovini

Z Janeč. Odkar so se naši očetje odpovedali paganstvu in stopili v sv. katoliško cerkev, je bogoljubnost in pobožnost ena najprvih lastnosti naroda slovenskega. Ozrimo se le nekoliko po slovenskih gričih in ravninah, tu vidimo nešteto lepih cerkva, vzmimo v roke liste, v katerih še nam opisujejo razne cerkvene slovesnosti, ali ne priča vse to, da duh krščanstva tudi dandanašnji še vedno živo klije? Temu v dokaz namenil sem še tudi jaz napisati par vrstic.

Tukajšnji župljani, akoravno v pravem pomenu besede v potu svojega obraza služijo vsakdanji kruh, vendar za olepšavo svoje cerkve prav veliko store, in kar je posebne hvale vredno, vse prostovoljno. Prav je tako, saj kar se da za božjo čast, zavrženo ni. Ne bom našteval tu raznih reči, katere so se napravile v tukajšnji cerkvi v teku nekaj let. tudi ne bom opisaval raznih cerkvenih slovesnosti, katere so se obhajale, omenim naj samo blagoslovljenja novega križevega pota, tako lepega, da bi bil kras vsaki mestni cerkvi. Narejen je namreč natanko po vzorcu šenklaškega križevega pota v Ljubljani. Slovesno blagoslovljenje se je vršilo dne 30. junija t. l. Daleč na okrog je oznanjal to slovesnost velikanski kres, katerega so žgali na predvečer tukajšnji fantje. Tej noči je sledil za Janško župo v resnici srečen in vesel dan. Sešla se je na tem visokem griču tolika množica pobožnega ljudstva in vršilo se je vse tako veličastno in slovesno, da najstarejši Jančar kaj takega ne pomni. Med veselimi zvonjenjem se je pričela ob 9. uri procesija z novim križevim potom. Pot, po kateri se je pomikala procesija, je bila vsa okrašena z mlaji, venci in zastavami. Štirinajstere podobe križevega pota, pred katerimi je šlo nad sto mladeničev in deklet s prižganimi svečami, je nosilo 28 fantov. To je bilo res nekaj veličastnega. Rekel mi je ptujec, kateri se je tudi vdeležil procesije, da so mu od veselja silile solze v oči, ko je videl toliko krepkih fantov, na katerih prsih so se svetile zaslužne cesarske svetinje, stopati tako ponosno in s svetim spoštovanjem s križnepotnimi podobami v rokah. Ko se je vrnila procesija v

cerkev, izvršil je blagoslovljenje veleč. o. g. Angelik Hribar iz Ljubljane. Potem je stopil na prižnico ter z ginjaivo, v srce segajočo besedo razložil pobožnost sv. križevega pota. Opisal nam je tudi, kar smo še posebno pazno poslušali, križevi pot v Jeruzalemu, po katerem je nesel sam naš Izveličar težki križ od Pilatove hiše na goro Kalvarijo in katerega je g. govornik tudi osebno obhodil. Po pridigi je bila slovesna maša z azistenco. Daroval jo je veleč. g. Ivan Lavrenčič, dekan v Šmartnem, ter nam tudi blagoslovil podobo župnijskega patrona, sv. Nikolaja. Obema veleč. gospodoma izrekam tem potom v imenu vseh župljanov najpristrčnejšo zahvalo, kakor tudi vsem drugim gospodom, ki so pripomogli, da se je slovesnost tako lepo izvršila. Gotovo bo ostal v spominju ta prelepi praznik vsakemu, kdor je bil navzoč, posebno pa domačim Jančarjem. Bog ohrani bogoljubnost in pobožnost slovenskega naroda!

Župnik Ivan Dobnikar.

I. Bratovske zadeve molitvenega apostolstva.

(Spis potrdili in blagoslovili sv. Oče.)

a) Glavni namen za mesec julij 1901.

Duh krščanske pokornosti.

b) Posebni nameni.

26.) **Sv. Ana.** Slovenske matere. Učitelji in učiteljice. Katoliški shodi.

27.) **Sv. Pantaleon.** Zdravniki. Dobro jubilejske izpovedi. Udanost v voljo božjo

28.) **Sv. Viktor.** Cerkev v severni Ameriki. Boji proti silam, veri sovražnim. Katoliške ljudske knjižnice in bralna društva.

29.) **Sv. Marta.** Slovenske gospodinje. Verski redovi. Udove in sirote.

30.) **Sv. Abdon in Senen.** Sv. Oče. Misijoni. Pomanjkanje duhovnikov v južni Ameriki. Pomoč v izkušnjah.

31.) **Sv. Ignacij Lojzovski.** Slovenska učeča se mladina. Družba Jezusova. Vse doposlane pa še ne uslišane zadeve. Udje molitvenega apostolstva in bratovščine Srca Jezusovega, ki so umrli meseca julija in ki bodo meseca avgusta umrli.

N.

Raznoterosti.

Dva zgovorjena. Franciškan je potoval po železnici s tujcem, ki se je kazal zelo učenega in ki je z raznimi vprašanji nadlegoval pobožnega redovnika. Slednjič se širokoustno pobaha, da zato ne veruje v Boga, ker ga še nikoli videl ni. Oče Franciškan odgovori nadležniku kratko, a dobro: „Obžalujem gospod, a prav tako jaz ne verujem, da imate vi pamet, ker do sedaj je pri vas nisem še videl“. — In bila sta zgovorjena.

L. P.

Listek.

Bratovščina vednega čiščenja presv. Rešnjega Telesa ima svojo navadno pobožnost dne 1. avgusta v Uršulinski cerkvi. Ob 5. zjutraj pridiga in potem med sv. mašo skupno sv. obhajilo.